

Valoa idästä.

Jos joku tulisi luokseni kysyen, mitä hänen olisi tehtävä löytääkseen totuuden, — mistä hänen olisi sitä etsittävä, niin kuuluisi vastaukseni: kaikkein ensiksi on teidän tutkittava maailman suuria uskontoja ja jollei teillä ole aikaa eikä tilaisuutta perehtyä itse alkuteksteihin tai käännöksiin, voitte lukea niistä kirjoitettuja monia, hyviä kirjoja.

Minkätähden antaisin tämän vastauksen? Koska aikamme ihminen ei kehity sydämeltään eikä järjeltään sopusointuiseksi, jollei hän ole täydellisesti vapaa ja suvaitsevainen uskonnollisessa suhteessa.

Ajatelkaamme aikaa sata tai sataviisikymmentä vuotta taaksepäin. Silloin ei tunnettu muita uskontoja kuin kristinusko. Silloin ei tiedetty itämaista enempää kuin mitä jotkut matkailijat olivat saattaneet kertoa. Silloin oli kirkko kaikkien elämän kysymysten suurin auktoriteetti.

Maailma oli luotu neljätuhatta vuotta ennen Kristusta. Maa oli maailmankaikkeuden keskus, jonka ympäri aurinko, kuu ja tähdet kulkivat ratojaan. Itse Jumala oli suuri jättiläinen, joka käyskenteli paratiisin huvitarhassa, iloitsi työstään ja loi ensimmäiset ihmiset kourallisesta savea. Myöhemmin hän katui kuitenkin, sillä ihmiset eivät olleet kylliksi yksinkertaisia totellakseen hänen käskyjään muitta mutkitta. Tämä „synti“, joka oli kuoleman arvoinen tyrannin silmissä, voitiin vain siten sovittaa, että hänen oma poikansa laskeutui juutalaisten keskuuteen ja antoi heidän vuodattaa hänen viatonta vertaan sovitusuhriksi.

Juutalaiset olivat siis Jumalan valittu kansa, ainoat, jotka tunsivat hänet ja uskoivat häneen. Kaikki muut kansat olivat barbaareja, jotka sivistystasostaan huolimatta elivät polyteismin ja epäjumalanpalvonnan pimeyksissä ja tuomittuina häviämään. Juutalaisten historia sotineen ja julmuuksineen oli pyhä historia, ainoa, jolla on ollut merkitystä ihmiskunnan kehitykselle.

Miten toisin onkaan kaikki nyt! Nyt tiedetään, että maailmalla, kaukana siitä, että se olisi luotu tyhjästä kuusituhatta vuotta sitten, ei ole koskaan ollut minkäänlaista alkua. Maailma on rajaton avaruudessa ja yhtähyvin ikuinen ajassa. Maa on vain tomuhiukkanen rajattomassa maailmankaikkeudessa. Aurinkomme on yksi miljoonista auringoista, ja kiintotähdet eivät ole mitään liikkumattomia yölamppuja, vaan suunnattoman suuria palloja, jotka huimaavalla nopeudella syöksyvät eteenpäin avaruuksien syvyydessä. Tämä maailma on ikuinen, vaikka sen auringot ja maat syntyvät alkumateriaalin sumuista ja sammuvat kalman kylmistä viimoista, mutta niiden elinaika ei ole laskettavissa tuhansissa, vaan tuhannen kertaa miljoonissa vuosissa. Meidän pikku planeettamme ei myöskään ole eilispäivän lapsi: sen maanmuodostumat todistavat satojentuhansien vuosien ikää.

Entä ihminen! Hän ei suinkaan luotu täysin valmiina neljätuhatta vuotta ennen Kristusta. Viisituhatta vuotta ennen Kristusta oli Egyptissä kukoistava sivistys, ja niinä aikoina, jotka peittyvät esihistorian hämärään, olivat India ja Kiina sivistyksensä

huipulla, ja tämä kaikki ei varmaankaan ollut romahtanut alas taivaasta sellaisenaan kuin se oli.

Tiede on keksinyt ihmeellisen luonnonlain: syyn- ja seurauksenlain. Kaikella tapahtuvalla on luonnollinen aiheensa edelläkävissä syissä ja välittää vuorostaan uuden tuloksen. Syysuhteen ketju on ikuinen. Kaikkiällä elämässä havaitaan synnynnäinen taipumus kehitykseen, paremmuuteen ja kaunistumiseen. Eikö siis ihminenkin, kysyy tie, ole samojen lakien alainen, eikö hän ole läpikäynyt kaikki alimmat kehitysasteet, ennenkuin hän on saavuttanut sen kohdan, missä hän nyt on? Jos hän kerran vaelsi nelijalkaisena, ei se kylläkään tapahtunut kymmenen tai kaksikymmentä vuotta sitten, vaan – ties milloin. Myöskään ei silloin voida sanoa, että hän olisi vajonnut korkeammasta alkutilasta syntiin ja kurjuuteen, sillä useimmat ovat epäilemättä yhtä mieltä siitä, että ihminen siinä tapauksessa on kehittynyt alemmasta olotilasta ylöspäin.

Ja miten on käynyt juutalaisparkojen ja heidän pikku Jehovahinsa? Jumala ei ole enää kammottava jättiläinen inhimillisine intohimoineen, vaan näkymätön, kaiken läpitunkeva Henki, sydämellinen ja rakastava Isä, joka antaa aurinkonsa loistaa niin pahoille kuin hyvälle. Kristus ei ole enää syytön teurasuhri, vaan lempeä paimen, joka oli mitä lähimmässä suhteessa jumalalliseen henkeen, ja jonka ainoana toiveena oli, että kaikki hänen veljensä saavuttaisivat saman sydämen autuuden kuin hän. Juutalaiset eivät ole enää historioitsijain mielestä Jumalan valittu kansa, vaan pieni kansakunta, paljon vähemmän henkinen ja paljon niukemmin sivistynyt kuin itämaiden suuret kulttuurikansat.)

Kauan ennen kuin Jehovah julisti Mooseksen kautta kansalleen, että ken ei palvellut häntä, rangaistaisiin kolmanteen ja neljäänteen polveen, saarnattiin Indian ylätasangoilla yhtä puhdasta ja jaloa monoteismia kuin meidän aikamme Euroopassa, vaikka vanha indialainen uskonto oli paljon suvaitsevaisempaa: „millä tavoin ihmiset Minua lähestyvätkään, niin otan heidät vastaan, sillä se tie, jota he vaeltavat, on joka puolelta Minun, oi Paartha“ (Bhagavad Giitaa, IV, 11). Kauan ennen kuin katolilainen kirkko julmalla opinkappaleellaan „extra ecclesiam nulla salus“ oli tehnyt uskovaisistaan tottelevaisen ja kiihkoisan pyövelijoukon, antoi buddhalaisuuden suuri levittäjä, kuningas Asooka, uskonsa hengen täyttämänä, kaivertaa kallioon seuraavat sanat: „ei mustaamalla toisia uskonmuotoja, ei panettelemalla niitä aiheuttomasti, vaan aina osoittamalla niille tulevaa kunnioitusta – siten autetaan omaa uskonyhdyskuntaa sen vaelluksen aikana, ja toiset hyötyvät siitä; toimimalla toisin saatetaan hävittää oma kirkko ja aiheuttaa vahinkoa toisille“. Kauan ennen kuin Mooses antoi pakanallisen lakinsa „silmiä silmästä ja hammas hampaasta“, opettivat Manun lait Indiassa, että „ken antaa anteeksi katuvalle, joka on tehnyt hänelle

) Oikein käsitettynä ja selitettynä sisältää kuitenkin myös juutalaisuus samoja jaloja ja puhtaita oppeja kuin ihmiskunnan muut uskonnot.

pahaa, häntä kunnioitetaan taivaassa“ (Kirja VIII, shlooka 312.) Viisisataa vuotta ennen Kristusta esiintyi Konfutse Kiinassa viisausohjeineen: „mitä tahdotte ihmisten teille tekevän, sitä tekin tehkää heille“.

Meidän aikanamme ei uskonto ole enää samaa kuin kristinusko, ja Jeesus Natsarealainen ei ole ollut ainoa „vapahtaja“. Myös hinduismi, buddhalaisuus, Zoroasterin, Konfutsen ja islamin opit ynnä taolaisuus ovat suuria maailmanuskontoja, jokainen omine profeettoineen ja vapahtajineen. Ja vieläkin enemmän: kristinusko ei ole ainoa, joka opettaa Jumalan näkymätöntä huolenpitoa luoduista olennoistaan, ihmissielun kuolemattomuutta ja sen pelastusta hairahduksista, synnistä ja tietämättömyydestä ikuisen autuuden ehtona. Vertaileva uskontotiede on kylliksi osoittanut, että kaikki suuret uskonnot ovat yhtä mieltä pääasioissa; kaikki ne ovat opettaneet ihmishengen poikuutta suhteessa Jumalaan, sen kuolemattomuutta ja siveellistä taistelua pahaa vastaan. Mutta ne ovat myös kaikki tyyni edustaneet henkistä momenttia suurissa sivistyksissä ja olleet ihmiskunnalle moraalisenä tukena sen vaeltaessa tuntematonta päämäärää kohden.

Johtuen eritoten siitä verrattomasta uskonnollisten ja filosofisten asiakirjojen lisästä, minkä Europa on saanut niistä Indian muinaisen, pyhän kirjallisuuden tuotteista, jotka ovat meidän vuosisadallamme tehnyt tunnetuiksi länsimailla, on kokonainen valon virta langennut yhtähyvin uskonnollisiin kysymyksiin kuin juutalaisuuden ja kristinuskon alkuhistoriaan. Kaukana siitä, että kristinusko olisi luonnollinen ja vapaaehtoinen kehitys juutalaisuudesta, se on päinvastoin osittain kaikenlaisten itämaisten aineiden sekoitelma, osittain perustuu se luonnollisesti siihen juutalaisvastaiseen maailmankatsomukseen, jota julisti Jeesus Kristus.

Uskonnolliset ja filosofiset kysymykset, tutkittuina indialaisen ajattelun valossa, saavat puolestaan ratkaisun, jota kristityt uskonnonopettajat eivät ole koskaan kyenneet antamaan niille.). Itse asiassa on Immanuel Kant osoittanut, että uskonnon postulaatit ovat mahdottomia filosofistieteelliseltä näkökulmalta katsottuina. Hänen mukaan on uskonnolla olennaisesti kolme metafysillistä oppia: 1) Jumalan olemassaolo, 2) sielun kuolemattomuus, 3) tahdon vapaus. Kolme ominaisuutta ilmenneessä maailmankaikkeudessa on kuitenkin ristiriidassa uskonnon postulaattien kanssa. Ensiksi on avaruus ääretön, minkä ulkopuolella ei ole mitään ja sisäpuolella vain se, mikä täyttää avaruuden, nim. aine; mikä on sitten Jumala? Toiseksi on aika lainalainen siten, että kaikki, mikä syntyy ajassa, myös häviää ajassa; mitä jää silloin ihmisen kuolemattomuudesta? Kolmanneksi on kausaliiteetilaki yleispätevä; jokainen vaikutus, myös jokainen inhimillinen teko on luonnollinen seuraus edelläkäyneistä syistä, joita emme saata hallita toiminnan hetkellä; missä on silloin tahdon vapaus?

) Vertaa seuraavaa Paul Deussenin, Allgemeine Geschichte der Philosophie, mit besonderer Berücksichtigung der Religionen. Erster Band. Zweite Abteilung: die Philosophie der Upanishads. Leipzig 1899.

Ajattelu osoittaa meille maailman rinnalla tai ulkopuolella olevan Jumalan mahdolliseksi. Jos objektiivinen maailmankaikkeus taivainen ja helvetteineen on todellisuus, ei ole mitään absoluuttista Jumalaa – sillä kahta totuutta ei voi olla. Ajattelu osoittaa meille myös, että jos aineellinen elämä on „todellista elämää“, silloin ei meillä ole kuolematonta sielua eikä vapaata tahtoa, sillä kaikki muodot ovat katoavaisia, ja kaikki elämän ilmaukset ovat lainalaisia.

Ovatko siis uskonnon väitteet järjettömiä ja häilyväisiä? Ei suinkaan. Mutta tässä tulee meille avuksi itämainen viisaus.

Se julistaa kaiken uskonnollisen elämän ja filosofisen ajattelun perustaksi seuraavan mietelmän: on vain yksi ainoa totuus, yksi ainoa todellisuus – Brahma eli Jumala, määrittelemätön, joka on „neeti, neeti“, ei niin eikä näin. Kaikki muu, koko ääretön maailmankaikkeus kaikkine siinä olevineen, – on maajaa, harhaa, sokaisua.

Jumala ei siis ole Jehovah taivaassa, ei teismien eikä deismien personallinen valti, mutta ei myöskään ateismin tyhjiys, vaan Jumala on kaikkialla läsnäoleva todellisuus, jonka fenomaalinen vakuus on maailma. Maailma on tyhjyyttä, petosta, mahtava valti, jotavastoin Jumala on täydellisyys, totuus, hiljainen „Isä salassa“.

Tästä maailman olemattomuus-postulaatista absoluuttisena todellisuutena seuraa tärkeitä johtopäätöksiä. Uskonto sanoo, että ihmisen sielu on kuolematon. Nyt ei voi olla kahta kuolematomuutta, kahta ikuista todellisuutta, sentähden ihmisen sielu ei voi olla muuta kuin – Jumala. Aatma on = Brahma.“ Aham brahmaasmi = olen Brahma“. „Minä ja Isä olemme yksi.“ Jos ihminen on kuolematon, on hänen kuolematomuutensa Jumalassa. Jos ihmisellä on vapaa tahto, johtuu tämä siitä, että hän on Jumala itse, ehdoton, häiriintymätön oleminen. Henkiolentona hän ei ole kuolematon eikä vapaatahtoinen, se on vain Jumala hänessä, joka on molempia.

Mitä kuitenkin kohtaamme, kun katselemme ympärillemme maailmassa? Tietämättömyyttä, avidjaa. Ihmiset eivät tiedä, että he ovat Jumalaa; jos he sitä olisivat ajatelleetkin, eivät he kuitenkaan toimi senmukaisesti. Jos joku sanoo heille totuuden ja yrittää elää sen mukaan, polttavat he tai ristiinnaulitsevat hänet. Harhojen verkossa vaeltavat ihmiset, sangsaan pauloissa. He eivät tahdo vedota jumal'luontonsa. He tyytyvät ja alistuvat aineen, ajan ja syysuhteenlain kahleisiin. Ja heidän on kuoltava.

Mitä ovat uskonnot? Huutavia ääniä, „pelastukaa, pelastukaa!“ On siis olemassa pelastus? Missä se on?

Jos ihminen sisimmässään on Jumala, mutta tavallisessa tajussaan on tietämätön siitä, täytyy hänelle olla mahdollista tulla itsestään tietoiseksi Jumalana, jos on mitään järkeä hänen kuolematomuudessaan ja vapaassa tahdossaan. Tämän tiedon saavuttaminen on pelastus, mooksha.

Mitä saavuttaa ihminen pelastuksessa? Vainko vapautuksen tietämättömydestä? Ei. Tietämättömyys on totisesti kaiken pahan juuri, mutta juuri pahasta ihminen vapautuu. Inhimillinen olemassaolo on täynnä kärsimyksiä – ja jokainen ihminen etsii onnea. Mookshan rauha on oikea omni. Harhoissa ei ole muuta kuin petollinen omni.

Tämä kysymys liittyy kuolemaan. Moni uskoo, että kuolema on suuri vapahtaja. Mutta lainalaisessa maailmankaikkeudessa on tämä mahdotonta. Elämänsä aikana on ihminen aiheuttanut joukon syitä ajatusten, sanojen ja tekojen muodossa; näitä syitä ei voida muuten sovittaa kuin siten että ne muuttuvat omiksi seurauksikseen; ja koska nämä seuraukset ilmenevät? Kuoleman jälkeen. Mutta ei minkäänlaisessa ikuisessa olotilassa. Jumalan ulkopuolella ei ole ikuisuutta, vaikkei otettaisikaan huomioon, kuinka väärä ja lainvastainen olisi ikuinen ilo tai ikuinen vaiva. Ihmisen elämä tuottaa siten hedelmänsä jossain toisessa muodossa. Tämä toinen muoto ei voi olla muu kuin elämän kiertokulku, sangsaara. Vaikutukset purkautuvat samalla tasolla kuin syyt luotiin. Personallisuuden ajatukset, sanat ja teot luovat itsestään uuden personallisuuden, ja ihminen on siten – helpotajuisesti sanottuna – sidottu jälleensyntymisen (reinkarnationin) pyörään. Hänen on synnyttävä ja kuoltava yhä uudestaan ja uudestaan koettava maallisen elämän ilot ja surut, kunnes hän saavuttaa henkisesti vapautuksen kohottamalla tietoisuutensa ikuiseseen itseensä.

Miten tapahtuu tämä viimeksimainittu? Koska pelastus on kaiken henkisen yhtenäisyyden toteutumista ihmisen tietoisuudessa, saavutetaan se ponnistusten avulla, jotka ovat suunnattuina tätä päämäärää kohden. Ihmisen on koettava toteuttaa henkinen yhteytensä maailmankaikkeuden kanssa. Hänen on opittava, että „sinä“ ja „minä“ ovat harhakäsitteitä, että ne ovat vain irvikuvia ainoasta todellisesta ylipersonallisuudesta materian kuvastimessa. Tai moraalisesti sanottuna: hänen on opittava epäitsekkyydyn, altruismin, itseuhrauksen läksy ja vaellettava hyvän tahdon tietä.

Mutta eivätkö uskonnot teroita mieliin juuri tätä? Eksoteerisissa opeissaan julistavat ne siveyslakia ja lupaavat palkkioita tai uhkaavat rangaistuksilla (vanha testamentti); esoteerisissa opeissaan julistavat ne pelastuksen evankeliumia henkisesti kypsyneelle, älyn heräämistä todelliseen tietoon ja tahdon uudestisyntymää ilman mitään muuta palkkion toivoa kuin totuuden sanoma (uusi testamentti). „Rakastakaa toisianne – rakasta lähimmäistäsi kuin itseäsi“, sanoo Raamattu, ja Veeda lisää selittäen: „– koska lähimmäisesi itse asiassa on sinä itse, ja se, mikä eroittaa sinut hänestä, on vain harha.“

Kristinuskko painostaa ensi sijassa tahdon uudestisyntymää, koska maailma sen mielestä on synnin valtakunta. Upanishadojen uskonnolle on tärkeintä järjen valveutuminen, koska maailma niiden mielestä on erehdysten valtakunta. Molemmat itse asiassa täydentävät toisiaan. Älyllistä vakaumusta seuraa eettinen kamppailu ja tätä jälleen täydellinen tieto. Kummallekaan ei mikään ulkonainen ole riittävää. Hyvät työt, seremoniat, usko eivät tuo pelastusta. Pelastus on ihmisen henkinen sulautuminen Jumalaan, ja sen *conditio sine qua non* on koko inhimillisen luonnon täydellinen muutos.

Itsessään on ihminen epätäydellinen, tietämätön itämaisien ilmaisutavan mukaan, syntyin ja kuolemaan langennut Raamatun terminologian mukaan. Vain Jumala hänessä on hyvä ja saattaa tehdä hyvää. Miten vaikeata onkaan tunkeutua tähän

käsitykseen, jollemme tunne muuta Jumalaa kuin esimerkiksi vanhan testamentin! Vasta kun itämaalainen viisaus tulee avuksemme kaikessa valtavassa kirkkaudessaan, saatanme käsittää syvällisen totuuden sisällön „Jumalasta meissä“. Jumala ei ole muukalainen, joka kohtelee meitä hyvänä tai huonona palvelijana, vaan meidän oma sisin itsemme, sielumme, kuolematon tietoisuutemme: olemme hänen poikiaan, ei, olemme vielä enemmän – olemme Hän itse. Hänen elämänsä on meidän elämäämme. Hänen vapautensa on meidän. Hänen autuutensa on meidän.

Tätä juuri on tulevaisuuden uskonto opettava meille. Ei ole lainkaan hätäistä tai epäoikeutettua sanoa, että se uskonto, jota jokainen totuutta etsivä ihminen ja koko ihmiskunta sellaisessa kehitysasteessa tarvitsee, ei ole niinkään suuresti uusi uskonmuoto kuin päinvastoin kaikkein vanhojen järjestelmien ydin. Se ei ole mikään uusi ilmoitus, vaan se ikuinen, ainoa ilmoitus, mikä on ollut kaikkien vanhojen uskontojen perustana ja jonka alkuperä on inhimillis-jumalallinen järki. Tämä on ainoa uskonto, joka tekee tunnustajansa älyltään ja hengeltään vapaiksi ja suvaitseviksi. Miten saattaisikaan olla toisin, kun he totuuden valon valaisemina, läpi usvan havaitsevat sen lempeän auringonpaisteen kaikkialla?

Pekka Ervast.
(Framtidens religion 1900).
Suom. J. K. S.

(Ruusu-Risti 1932 Huhti-Toukokuu N:o 4-5, s. 136-143)